Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry

HÄIRINTÄ SUOMALAISESSA KILPAURHEILUSSA

Salibandyn osaraportti

Tämä osaraportti on tuotettu osana Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n Häirintä kilpaurheilussa -tutkimushanketta vuonna 2020. Suomen Salibandyliitto on osallistunut tutkimushankkeeseen, jonka vuoksi liitolle on koottu tämä lajikohtainen raportti kehittämistyön tueksi. Vastaavat lajikohtaiset raportit on koostettu tutkimuksen aineistosta kaikille yli 100 vastauksen lajeille. Lajiraportit eivät ole keskenään vertailukelpoisia, sillä vastaajien ikä- ja sukupuolijakaumat vaihtelivat lajeittain merkittävästi. Vertailtavuuteen vaikuttaa myös se, että kilpaurheilijan määritelmä ei ole lajien kesken yhdenmukainen.

Taustatietojen kuvaus

Salibandyn osalta vastauksia häirintäselvitykseen tuli yhteensä **677**. Kysely lähetettiin liiton antamien tietojen mukaan 27 238 urheilijalle, **vastausprosentiksi muodostui 2**. Vastausprosentti jäi hyvin matalaksi. Muihin lajeihin suhteutettuna lajin vastausprosentti oli tässä tutkimuksessa alimpien joukossa. Sukupuolittain vastauksia tuli eniten miehiltä (391). Kilpailutason osalta suurin osa vastaajista oli alueellisen/piirikunnallisen tason (473) tai kansallisen tason urheilijoita (174). Vastaajien ikäjakauma painottui selkeästi nuoriin, enemmistö vastaajista oli 16–22-vuotiaita. **Tarkemmat tilastot osaraportin tuloksista löytyvät liitteestä 1.**

Kohdejoukko	Vastaukset	Vastaus %
27 238	677	2

Sukupuolittain vastaukset jakautuivat seuraavasti:

Nainen	284
Mies	391
Muu	1
En halua tai en osaa vastata	1

Kilpailutason mukaan vastaajat jakautuivat seuraavasti:

Alueellinen/piirikunnallinen taso (esim. aluemestaruuskilpaulut, alueelliset sarjat joukkuelajeissa)	473
Kansallinen taso (esim. valtakunnalliset sarjat joukkuelajeissa, kansalliset kilpailut)	174
En halua tai en osaa vastata	10
Nuorten maajoukkuetaso	9
Aikuisten kansainvälinen taso (Olympia-, Paralympia-, MM- tai EM-kisaedustus)	6
Aikuisten maajoukkuetaso	4
Nuorten kansainvälinen taso (Nuorten Olympia-, MM- tai EM-kisaedustus)	1
En ole osallistunut kilpailutoimintaan viimeisen 5 vuoden aikana	0

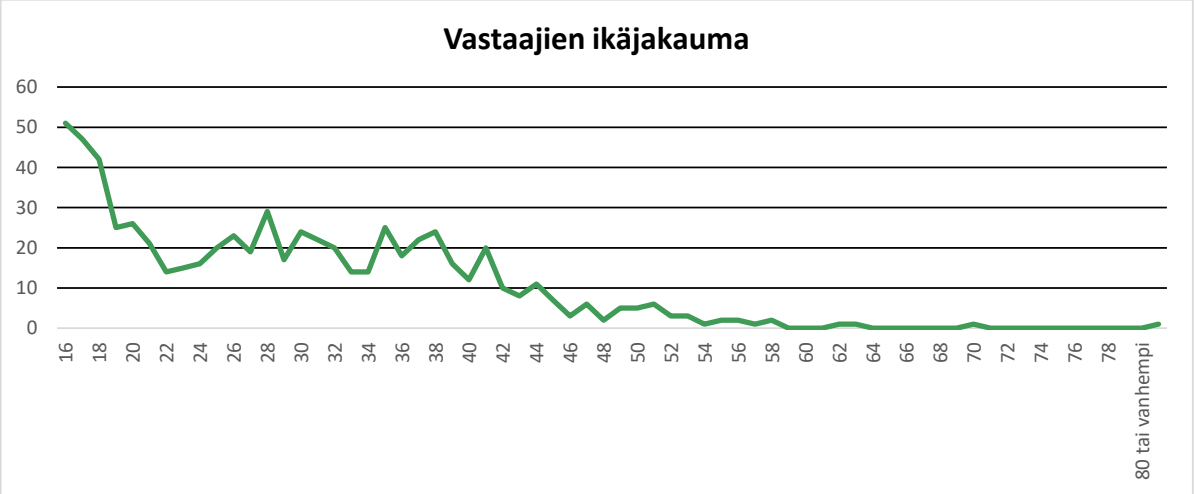

Keskeiset tulokset

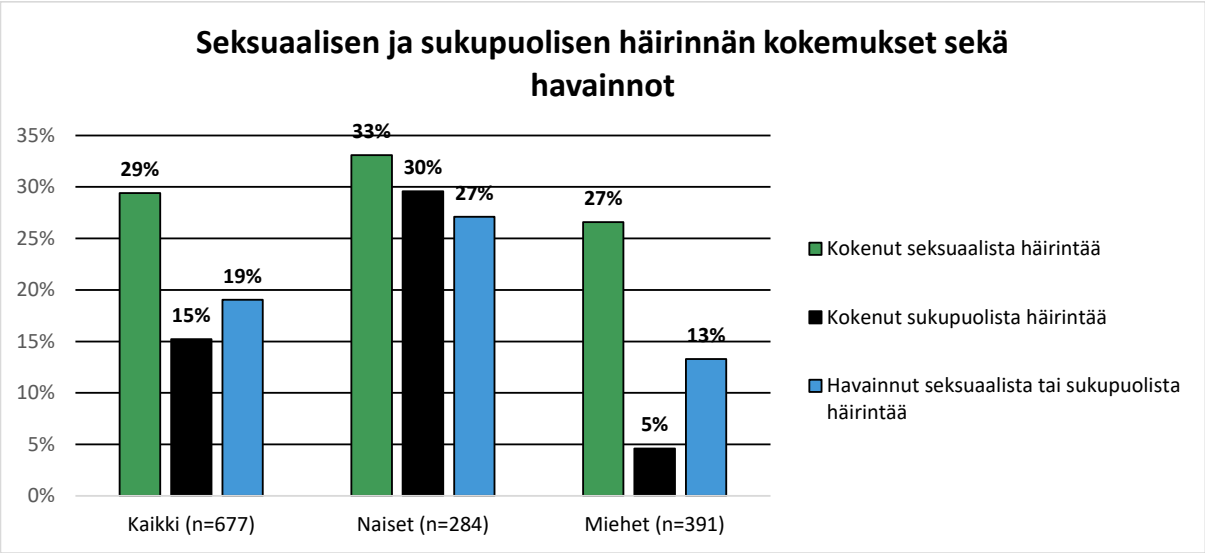

Salibandyn vastaajista 29 prosenttia oli kokenut viimeisen viiden aikana urheilutoiminnassa seksuaalista häirintää. Naisista seksuaalista häirintää oli kokenut 33 prosenttia ja miehistä 27 prosenttia. **Lukemat ovat koko tutkimuksen aineistoon verrattuna hieman korkeampia**. Koko tutkimuksen aineistossa seksuaalista häirintää oli kokenut noin neljännes vastaajista (26 prosenttia) ja naisvastaajista liki kolmannes (32 prosenttia). Miehet olivat kokeneet selkeästi enemmän seksuaalista häirintää salibandyssä (27 prosenttia) kuin kokonaisaineistossa (19 prosenttia).

Seksuaalisen häirinnän muodoista eniten salibandyssä oli koettu yleisempää häiritsevää puhetta (171 vastausta) sekä sanallista seksuaalista häirintää (60 vastausta). Vakavampien muotojen osalta kahdeksan henkilöä ilmoitti, että heitä oli painostettu tai pyydetty seksuaaliseen kanssakäymiseen ja 16 kertoi kokeneensa fyysistä seksuaalista häirintää.

Sukupuolista häirintää oli kokenut naisista 30 prosenttia. **Lukema on korkea verrattuna myös koko tutkimuksen aineistoon**, jossa sukupuolista häirintää oli kokenut 23 prosenttia naisista. Sukupuolisen häirinnän muodoista eniten oli koettu ominaisuuksien vähättelyä tai kyseenalaistamista sukupuolen perusteella (84 vastausta), syrjintää tai sukupuolen perusteella heikompaan asemaan asettamista (36 vastausta) sekä sukupuolen tai sen ilmaisun halventamista (29 vastausta).

Seksuaaliseen häirintään olivat syyllistyneet eniten toiset urheilijat (38 prosenttia kaikista syyllistyneistä), oma tai toisen urheilijan valmentaja (22 prosenttia) sekä yleisö, fanit tai someseuraajat (18 prosenttia). Sukupuoliseen häirintään syyllistyneissä kolmen ensimmäisen järjestys oli sama. Seksuaaliseen ja sukupuoliseen häirintään syyllistyneet olivat pääasiassa miehiä.

Vastaajista 60 prosenttia kertoi, ettei osannut sanoa onko oma lajiliitto puuttunut urheilussa tapahtuvaan häirintään tai tehnyt töitä häirinnän ehkäisemiseksi urheilussa. Vastanneista urheilijoista 52 kertoi syyllistyneensä sanalliseen häirintään.

Tulosten syventäminen

Tuloksia tarkastellessa ja tulkitessa tulee huomioida monta seikkaa**.** Tässä tutkimuksessa mukana olleita lajeja ei voida suoraan vertailla, sillä vastaajat painottuivat eri lajeissa eri tavoin. Eroja syntyi etenkin sukupuolijakaumien kohdalla. Esimerkiksi niissä lajeissa, joissa häirinnän kokonaistaso nousi korkeaksi, saattoi vastaajissa olla selkeästi enemmän nuoria naisia kuin lajeissa, joissa häirinnän yleisyys jäi matalammaksi. **Lajien väliseen vertailtavuuteen vaikuttaa myös se, että lajit saivat itse määritellä ne henkilöt, ketkä luetaan kilpaurheilijoiksi.** Tämä on voinut johtaa eri lajeissa erilaisiin tulkintoihin. Myöskään tämän vuoksi lajien suora vertailu ei ole mielekästä.

Salibandyn vastaajiin painottui paljon nuoria naisia. Tämä on yksi selittäjä sille, minkä vuoksi häirintäkokemukset olivat lajissa kokonaisuudessaan yleisiä. Nuoret naiset kokevat yleisesti paljon häirintää myös muualla yhteiskunnassa.

Edellä mainitut seikat eivät kuitenkaan selitä kokonaan seksuaalisen häirinnän yleisyyttä salibandyssä. Tutkimuksessa tehtiin myös erillinen tilastollinen analyysi, jossa tarkasteltiin, onko häirintä ominaisempaa joillekin lajeille

kuin toisille. Tässä analyysissä suljettiin pois ne tekijät, jotka vaikuttavat yleisesti häirinnän määrään (esim. nuorten naisten painottuminen vastaajissa) ja katsottiin, jääkö jäljelle lajin omaa vaikutusta.

Analyysissä havaittiin, että neljällä lajilla oli seksuaalista häirintää lisäävää vaikutusta. Eli näissä lajeissa seksuaalinen häirintä on analyysin perusteella todellisuudessa yleisempää kuin muissa lajeissa. **Salibandy oli yksi näistä lajeista.** Sukupuolisen häirinnän osalta eroja lajien väliltä ei löydetty.

Syytä sille, miksi näissä neljässä lajissa seksuaalinen häirintä osoittautui yleisemmäksi kuin muissa, ei kyetty tämän tutkimuksen puitteissa selvittämään. **Mahdollisia syitä on monia.** Käsiteltävät ilmiöt ovat monimutkaisia ja -ulotteisia kokonaisuuksia, joihin ei ole olemassa yksiselitteisiä vastauksia. Selittävien tekijöiden jäljille pääseminen edellyttäisi tarkempia ja syvällisempiä lajikohtaisia analyysejä sekä perehtymistä, mikä ei ollut mahdollista tälle tutkimukselle asetetuissa raameissa.

Toistaiseksi syiden pohdinta jää spekulatiiviselle tasolle. **Yksi vaihtoehto on, että erot seksuaalisen häirinnän yleisyydessä voitaisiin selittää jollain tekijällä, joka ei ollut mukana tämän tutkimuksen analyyseissä.** Yksittäisissä kansainvälisissä tutkimuksissa seksuaalisen tai sukupuolisen häirinnän yleisyydessä ei ole havaittu merkittäviä eroja eri lajien välillä. Sama havainto on tehty myös yksilö- ja joukkueurheilun osalta. Tutkimustieto aiheesta on kuitenkin vielä puutteellista.

Analyysissä havaitut erot saattavat selittyä myös esimerkiksi lajin kulttuuriin tai ilmapiiriin liittyvillä seikoilla. Salibandyn osalta aineistossa oli merkittävä määrä yleisempää häiritsevää puhetta ja sanallista seksuaalista häirintää. Merkittävä määrä naisurheilijoita oli kokenut myös ominaisuuksien vähättelyä sukupuolen perusteella. On mahdollista, että lajiin on saattanut pesiytyä esimerkiksi puhetapoja tai -tyylejä, jotka altistavat naisia, mutta myös miehiä häirinnälle. Eniten häirintää oli koettu toisten urheilijoiden taholta, joten esimerkiksi harjoitustilanteissa/pukukopeissa esiintyvät epäasialliset ja/tai seksistiset kommentit/vitsit, ovat tulosten perusteella mahdollisia. Yleisön, fanien ja someseuraajien osuus oli seksuaaliseen häirintään syyllistyneiden joukossa merkittävä, joten myös häiritsevää katsomohuutelua saattaa esiintyä lajin parissa.

Urheilun ulkopuolisissa tutkimuksissa on käsitelty häirinnälle altistavia riskitekijöitä muun muassa työyhteisöissä. Näissä tutkimuksissa häirinnälle suotuisaa toimintaympäristöä ovat edistäneet esimerkiksi seksistinen ja epäasiallinen ilmapiiri, tietouden puute sekä yhteisössä vallitsevat hierarkiat ja stereotypiat.

Tulosten yleistettävyys

Tulosten yleistettävyyttä arvioidessa tulee huomioida, miten tutkimukseen vastanneet urheilijat edustavat koko lajin urheilijoita, eli lajin kokonaisjoukkoa. Tähän vaikuttaa muun muassa vastausprosentin suuruus sekä se, miten vastaajien sukupuoli- ja ikäjakauma edustaa kokonaisjoukkoa. Saatujen tietojen (liitto/SuomiSport-tietokanta) perusteella kokonaisjoukon sukupuolijakauma jakautui siten, että lajin urheilijoista 81 prosenttia oli miehiä ja naisia 19 prosenttia. Kyselyyn vastanneiden osalta vastaavat prosentit olivat 58 prosenttia (miehet) ja 42 prosenttia (naiset). **Eli naiset vastasivat kyselyyn huomattavasti miehiä ahkerammin.** Tutkimuksissa on havaittu, että naiset vastaavat kyselyihin myös yleisellä tasolla miehiä useammin. Vastaajien ikäjakauma täsmäsi melko heikosti kokonaisjoukon ikäjakauman kanssa.

Yhteenvetona voidaan todeta ja ikä- sekä sukupuolijakaumien painottuneisuuden **näiden tulosten perusteella ei voida tehdä suoria yleistyksiä koko lajia koskien. Tuloksiin on syytä suhtautua suuntaa antavina.** Toisaalta on huomioitava, että vastaajamäärä on lukumäärällisesti suuri (677 urheilijaa), joten vastaukset edustavat merkittävän suurta urheilijajoukkoa.

Liite 1 : Osaraportin tilastot tuloksista

Taustatiedot

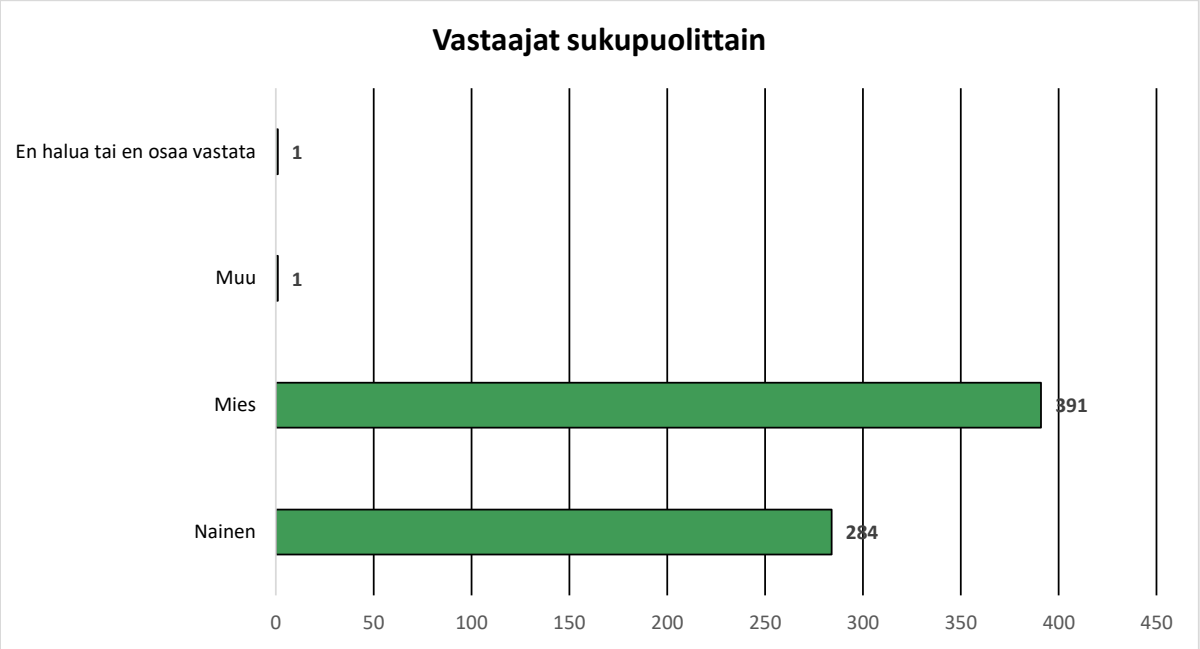

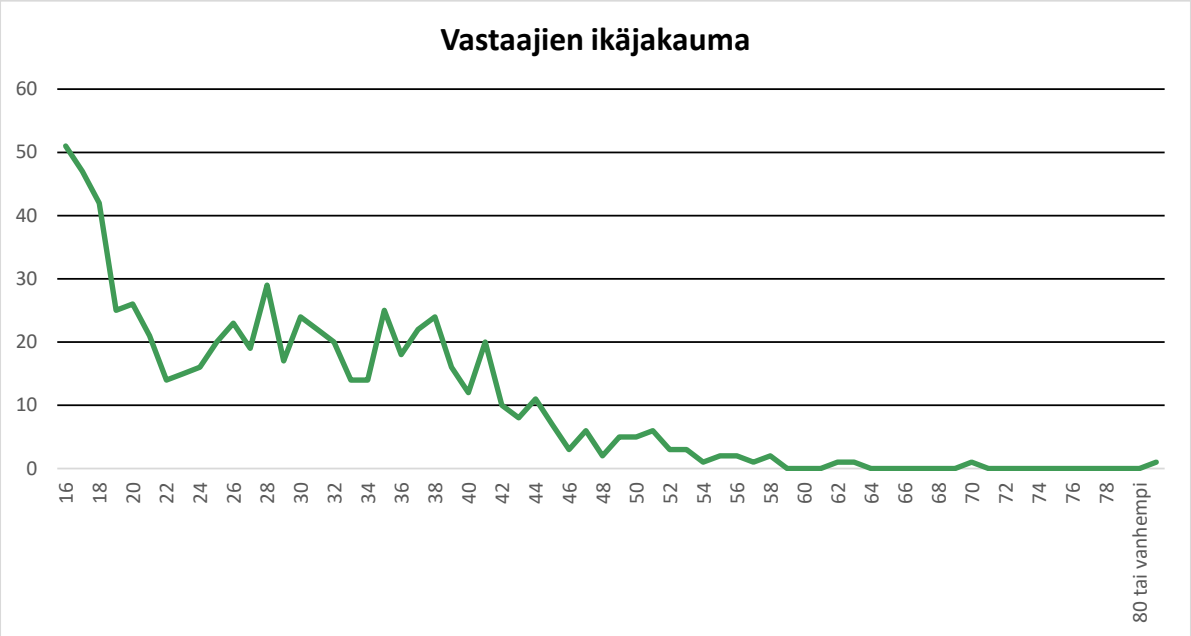

Tulokset

Kohdejoukko	Vastaukset	Vastaus %
27238	677	2

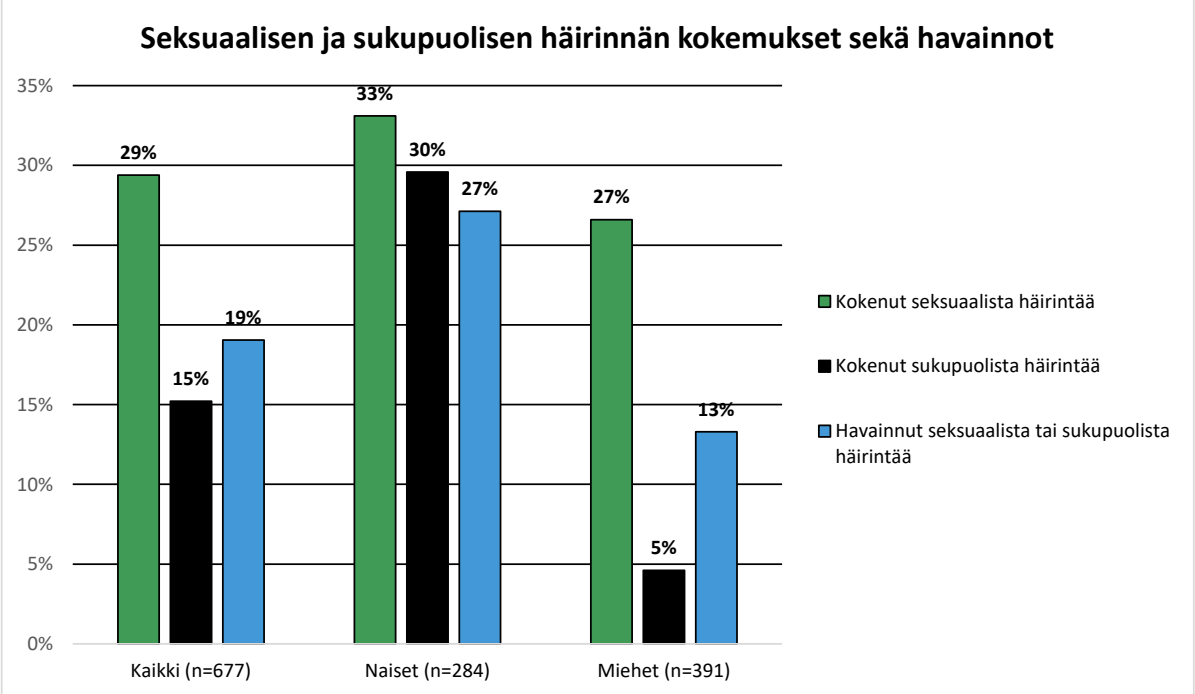

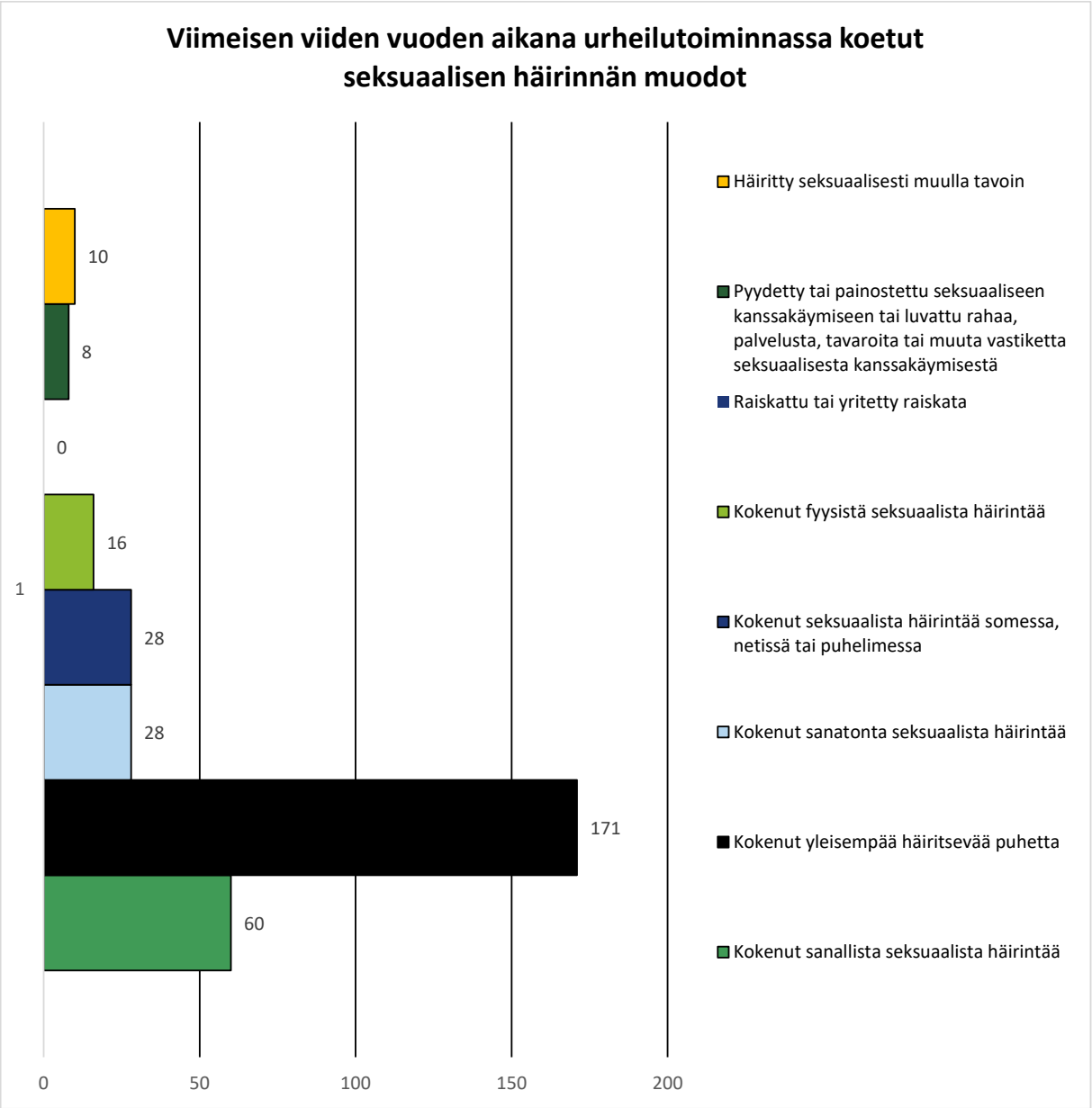
Viimeisen viiden vuoden aikana urheilutoiminnassa koetut seksuaalisen häirinnän muodot
10
8
0
16
1
28
28
171
60
0
50
100
150
200
Häiritty seksuaalisesti muulla tavoin
Pyydetty tai painostettu seksuaaliseen kanssakäymiseen tai luvattu rahaa, palvelusta, tavaroita tai muuta vastiketta seksuaalisesta kanssakäymisestä
Raiskattu tai yritetty raiskata
Kokenut fyysistä seksuaalista häirintää
Kokenut seksuaalista häirintää somessa, netissä tai puhelimessa
Kokenut sanatonta seksuaalista häirintää
Kokenut yleisempää häiritsevää puhetta
Kokenut sanallista seksuaalista häirintää

Viimeisen viiden vuoden aikana urheilutoiminnassa koetut sukupuolisen häirinnän muodot

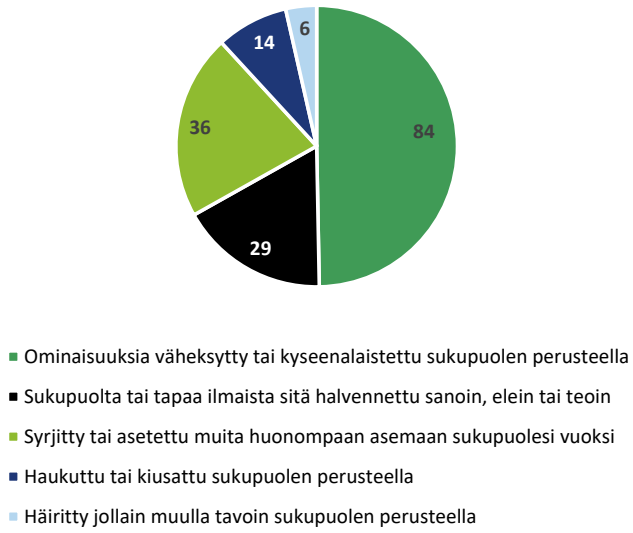

Seksuaaliseen häirintään syyllistyneet (%)

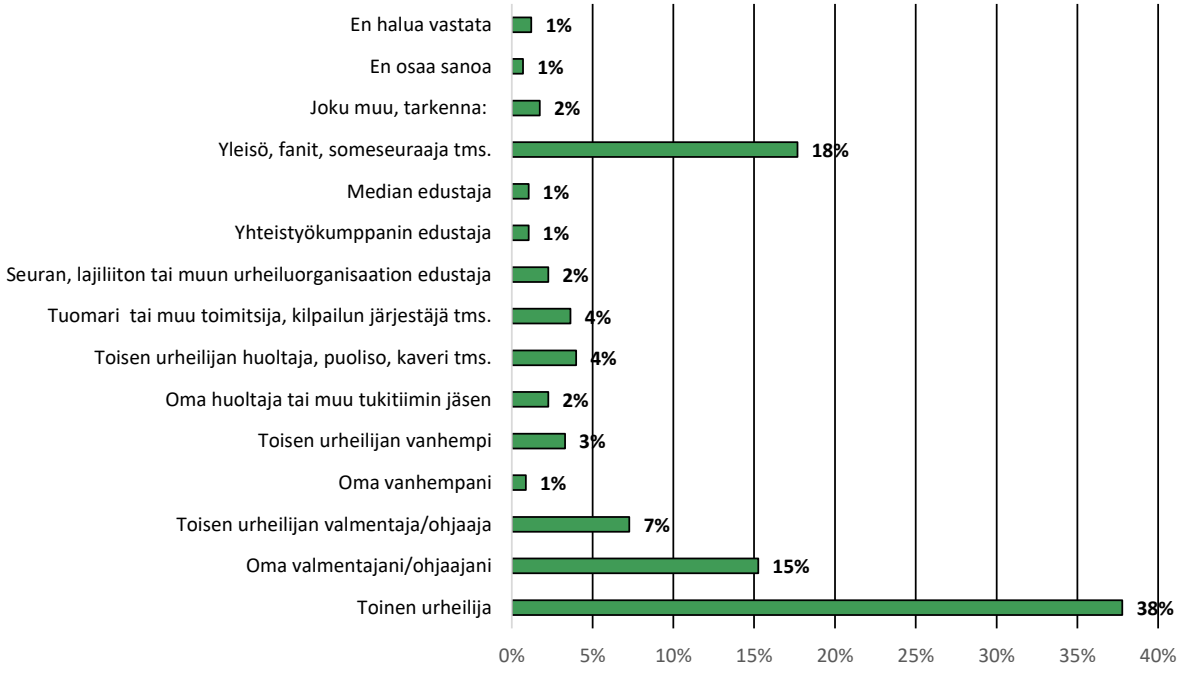

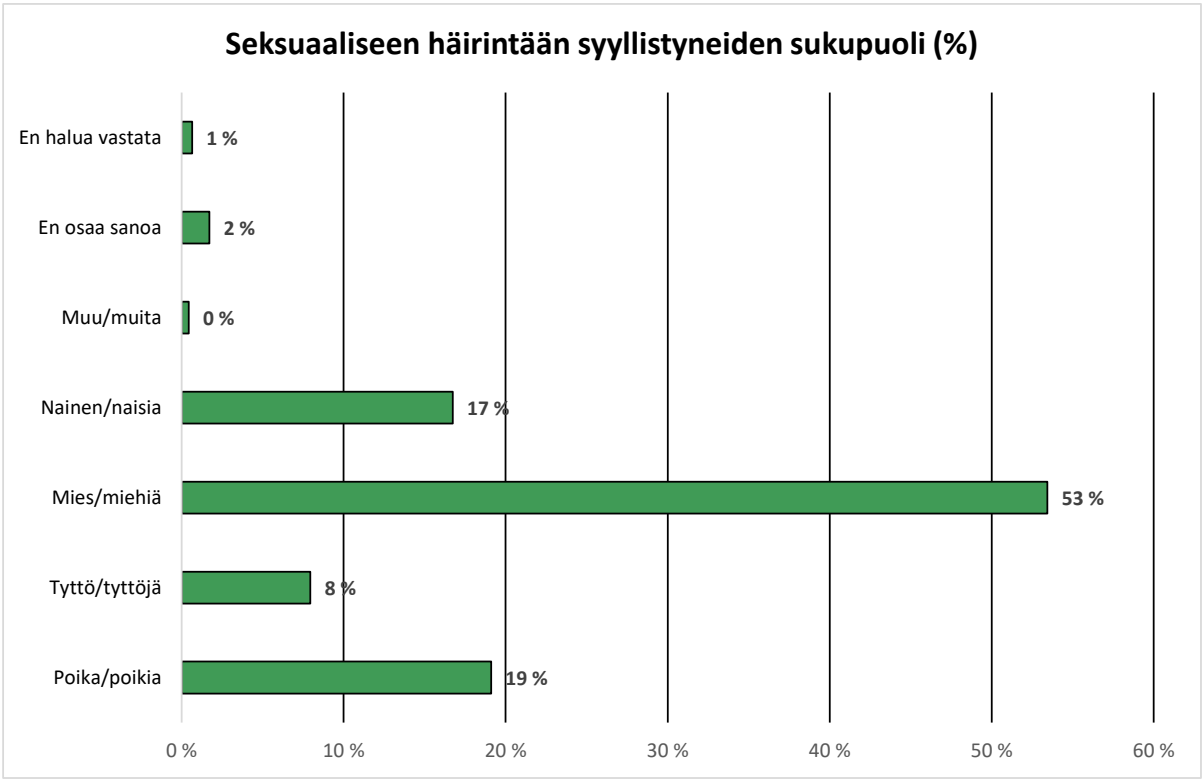
Seksuaaliseen häirintään syyllistyneiden sukupuoli (%)
En halua vastata
1 %
En osaa sanoa
2 %
Muu/muita
0 %
Nainen/naisia
17 %
Mies/miehiä
53 %
Tyttö/tyttöjä
8 %
Poika/poikia
19 %
0 %
10 %
20 %
30 %
40 %
50 %
60 %

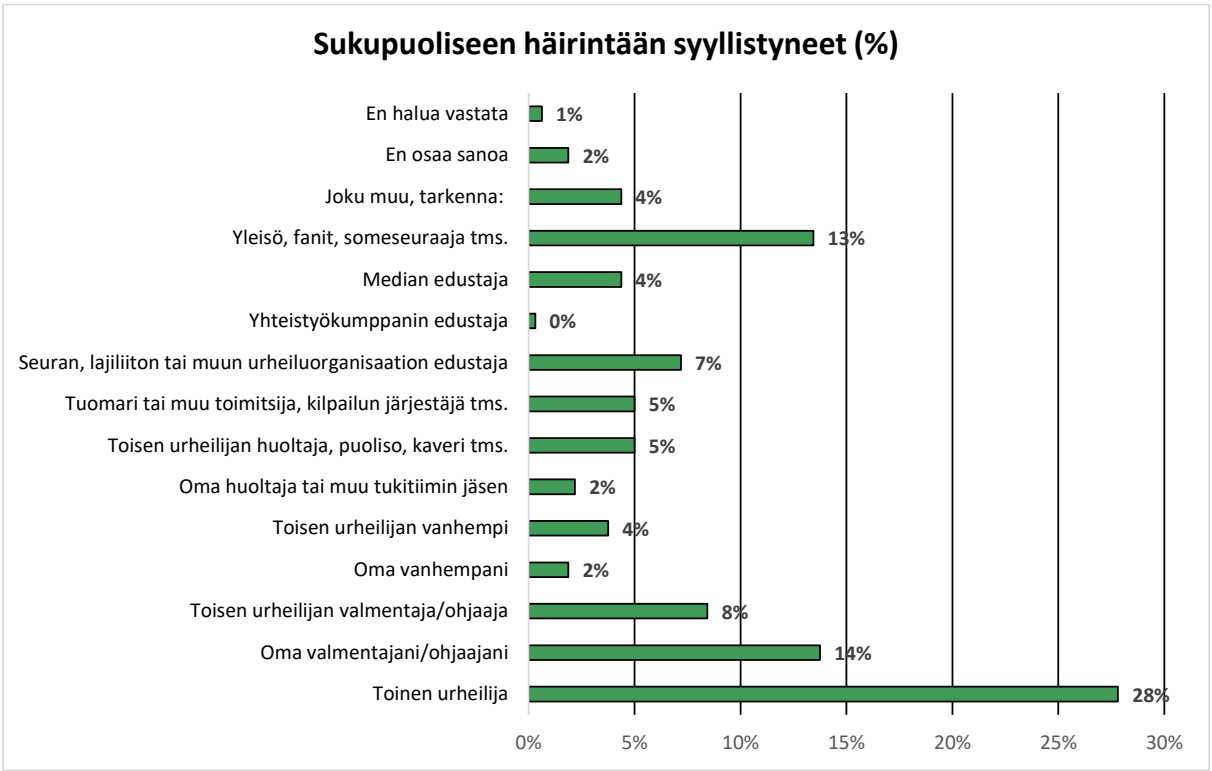
Sukupuoliseen häirintään syyllistyneet (%)
En halua vastata
1%
En osaa sanoa
2%
Joku muu, tarkenna:
4%
Yleisö, fanit, someseuraaja tms.
13%
Median edustaja
4%
Yhteistyökumppanin edustaja
0%
Seuran, lajiliiton tai muun urheiluorganisaation edustaja
7%
Tuomari tai muu toimitsija, kilpailun järjestäjä tms.
5%
Toisen urheilijan huoltaja, puoliso, kaveri tms.
5%
Oma huoltaja tai muu tukitiimin jäsen
2%
Toisen urheilijan vanhempi
4%
Oma vanhempani
2%
Toisen urheilijan valmentaja/ohjaaja
8%
Oma valmentajani/ohjaajani
14%
Toinen urheilija
28%
0%
5%
10%
15%
20%
25%
30%

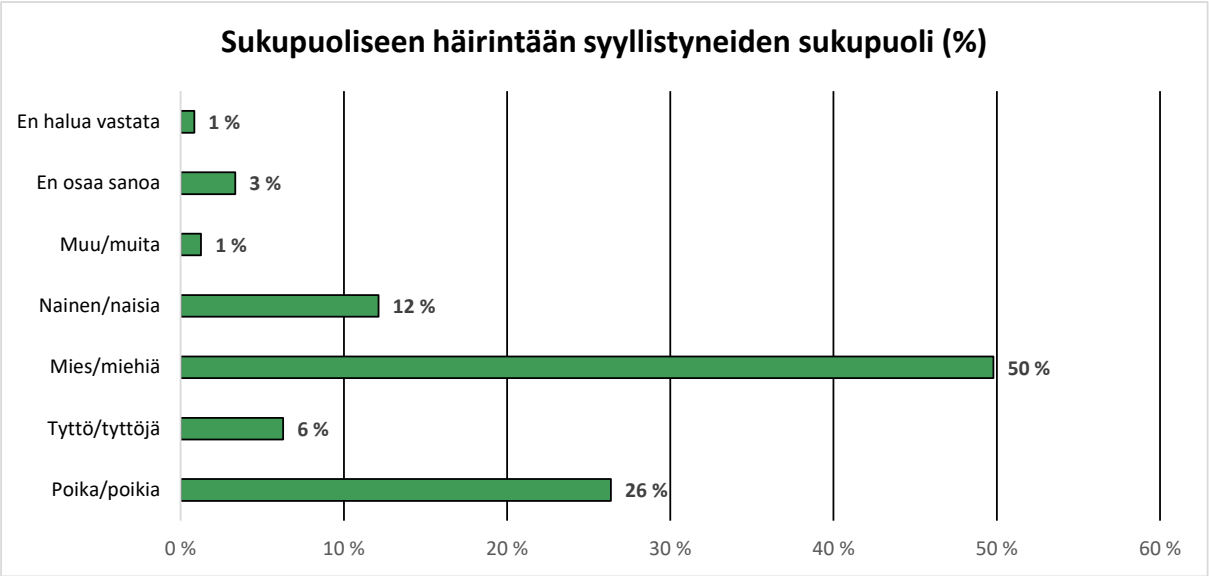
Sukupuoliseen häirintään syyllistyneiden sukupuoli (%)
En halua vastata
1 %
En osaa sanoa
3 %
Muu/muita
1 %
Nainen/naisia
12 %
Mies/miehiä
50 %
Tyttö/tyttöjä
6 %
Poika/poikia
26 %
0 %
10 %
20 %
30 %
40 %
50 %
60 %

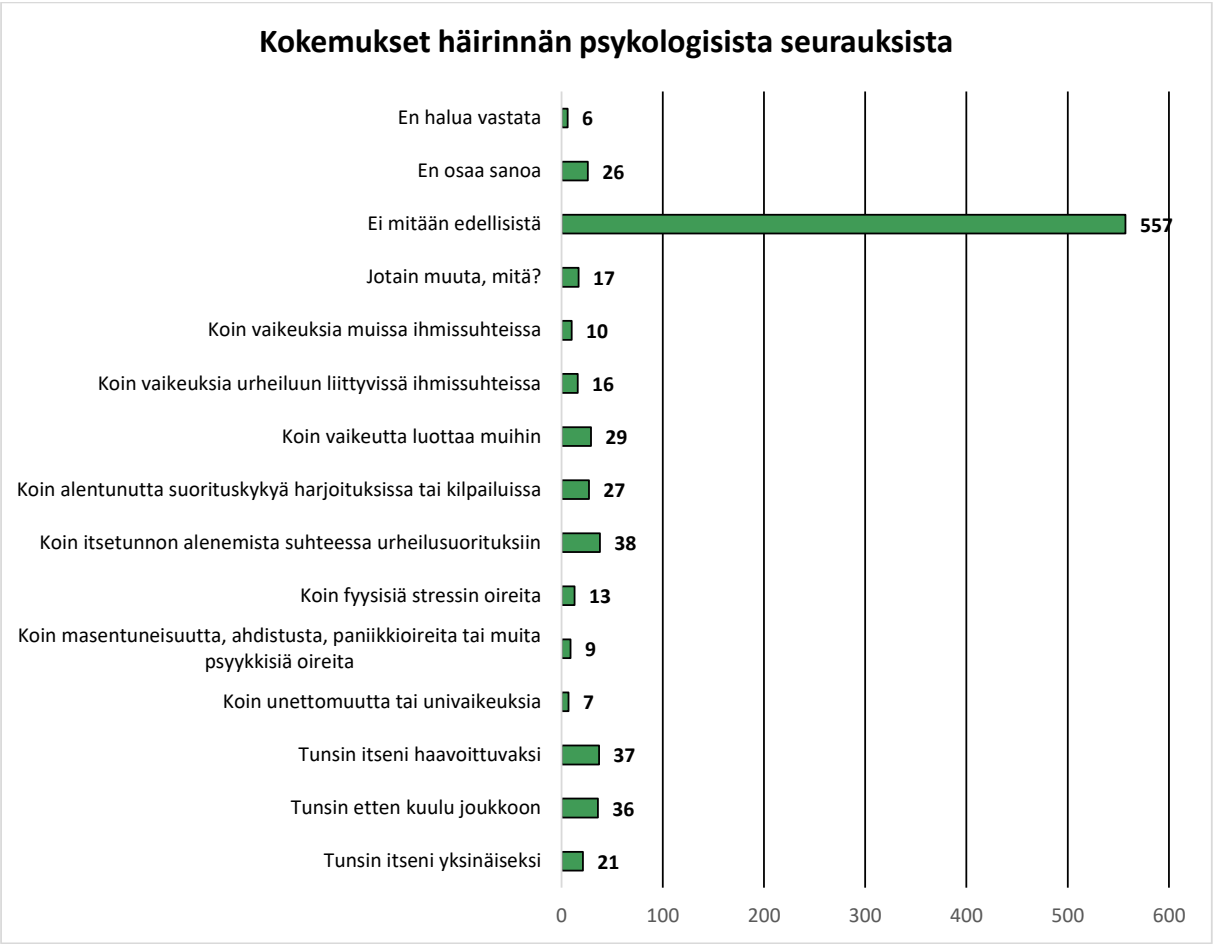
Kokemukset häirinnän psykologisista seurauksista
En halua vastata
6
En osaa sanoa
26
Ei mitään edellisistä
557
Jotain muuta, mitä?
17
Koin vaikeuksia muissa ihmissuhteissa
10
Koin vaikeuksia urheiluun liittyvissä ihmissuhteissa
16
Koin vaikeutta luottaa muihin
29
Koin alentunutta suorituskykyä harjoituksissa tai kilpailuissa
27
Koin itsetunnon alenemista suhteessa urheilusuorituksiin
38
Koin fyysisiä stressin oireita
13
Koin masentuneisuutta, ahdistusta, paniikkioireita tai muita psyykkisiä oireita
9
Koin unettomuutta tai univaikeuksia
7
Tunsin itseni haavoittuvaksi
37
Tunsin etten kuulu joukkoon
36
Tunsin itseni yksinäiseksi
21
0
100
200
300
400
500
600

Kokemukset häirinnän seurauksista urheilutoimintaan liittyen

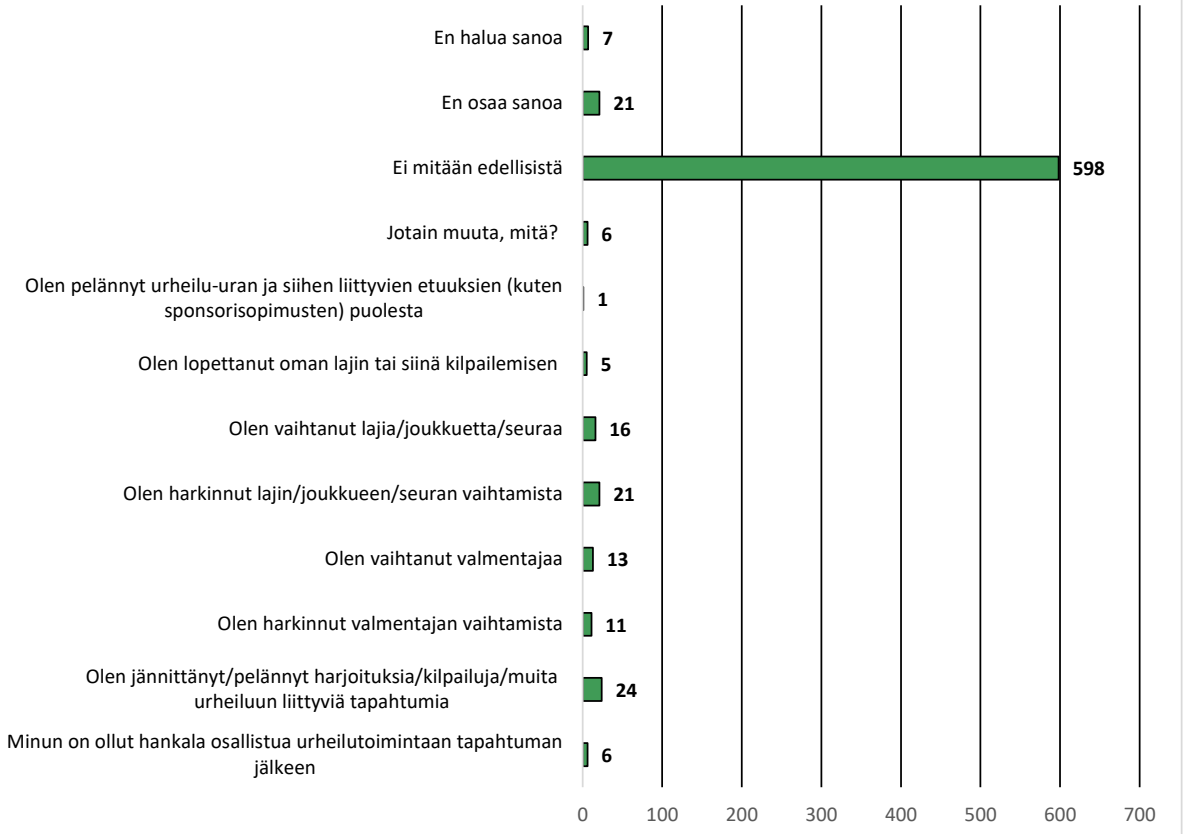

Oletko koskaan itse syyllistynyt urheilutoiminnassa seksuaaliseen tai sukupuoleen perustuvaan häirintään?

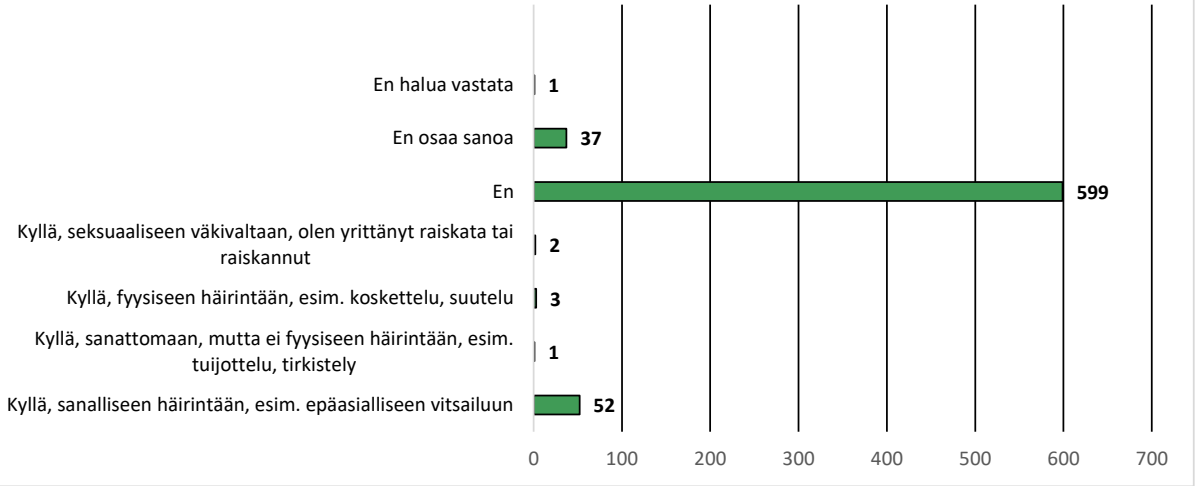

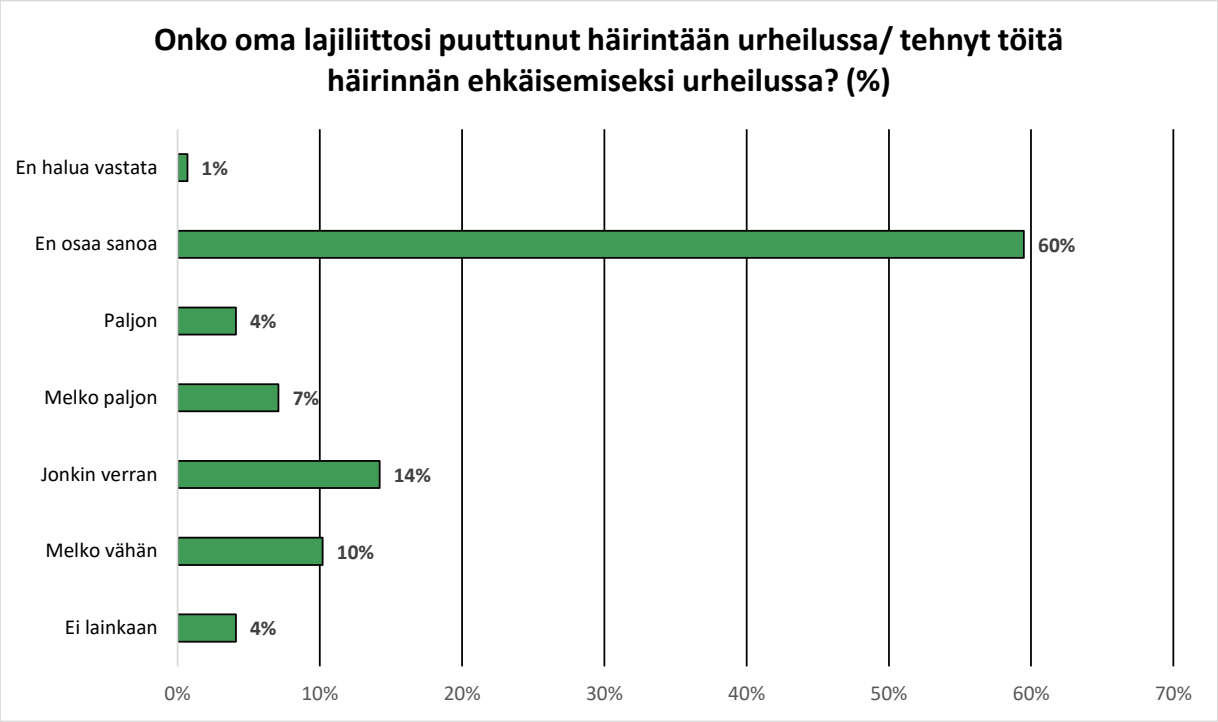
Onko oma lajiliittosi puuttunut häirintään urheilussa/ tehnyt töitä häirinnän ehkäisemiseksi urheilussa? (%)
En halua vastata
1%
En osaa sanoa
60%
Paljon
4%
Melko paljon
7%
Jonkin verran
14%
Melko vähän
10%
Ei lainkaan
4%
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%